

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΚΛΙΝΙΚΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ

I
ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ,
ΠΕΡΑΜΑΤΑΡΗΣ ΤΟΥ ΤΙΠΟΤΕ

Για την προφορά

Κατά το πέρασμα από τη μητρική στην ξένη γλώσσα η προφορά αναδύεται, σαν ανεξάλειπτο ίχνος, φωνητική απόχρωση ενός μύχιου ομιλείν. Αυτή η μικρή μουσική προδίδει τη δαγκωματιά της μητρικής γλώσσας στο σώμα και ακούγεται στο κατώφλι του περάσματος ανάμεσα στις γλώσσες. Η προφορά της μητρικής γλώσσας αντηχεί σαν παράξενη πνοή από τη μία γλώσσα στην άλλη, σαν «οιονεί ανατομικό» αποτύπωμα της απώθησης. Αυτή η παράξενη πνοή είναι ένα υπόλειμμα του ανεξίτηλου αποτυπώματος της γλώσσας πάνω στο σώμα. Ειδικότερα, πρόκειται για τη χαρακιά που θα έχει αφήσει στη ζωντάνια του σώματος, στη φωνητική ύλη τού εν τω γίνεσθαι ομιλούντος όντος η συνάντηση με τη γλώσσα του Άλλου.

ΜΙΑ ΒΑΡΒΑΡΗ ΠΝΟΗ

Οι αρχαίοι απέδιδαν αυτή τη χαρακιά που αντηχεί στη γλώσσα με το όνομα *βαρβαρόφωνος*.¹ Η λέξη αυτή, η οποία αναφέρεται στην *Ιλιάδα*, είχε επινοηθεί για να χαρακτηρίσει αυτή την παράξενη πνοή η οποία αναδύεται στην καρδιά της ελληνικής γλώσσας. Επομένως, η κυριολεκτική προέλευση της βαρβαρότητας βρίσκεται στο ανοίκειο που φέρει η πνοή της φωνής.

Ο όρος *βαρβαρόφωνος*, ο οποίος σημαίνει τη βάρβαρη πνοή που φέρει η φωνή, εμφανίζεται μόνο μία φορά στην *Ιλιάδα* και δεν απαντάται πουθενά αλλού ξανά. Αυτή η αντήχηση στη γλώσσα, που ανακαλεί την ετερότητα, αποδίδεται στους Κάρες, λαό της Μικράς Ασίας ο οποίος είχε εμπορικές σχέσεις με τον ελληνικό λαό. Ο λαός αυτός είχε μάθει να μιλάει την ελληνική γλώσσα, τη μιλούσε όμως με μια παράξενη πνοή, βάρβαρη: τη *βαρβαρόφωνη*. Επομένως, αυτή η βαρβαρότητα αποκολλάται ταυτόχρονα από την ομιλία και από τη γλώσσα. Πρόκειται με άλλα λόγια για ένα υπόλειμμα που χτυπάει στο αυτί και αναδύεται σαν παραξενιά, ένα ανεξάλειπτο ίχνος, ένα μη αναγώγιμο της μητρικής γλώσσας, ένα υπόλειμμα ανεπίδεκτο διόρθωσης, βάρβαρο, ανίατο, ανεξίτηλο, ρωγμή της γλώσσας στην περιοχή της πιο θεμελιακής συνάντησης για ένα υποκείμενο: στη μητρική γλώσσα.

¹ Όμηρος, *Ιλιάδα* Β 867.

Αν η βαρβαρότητα σε έναν πρώτο χρόνο –ομηρικό χρόνο– χαρακτηρίζεται από τη φωνή και από ό,τι αυτή μεταφέρει ως ίχνος της συνάντησης με τη μητρική γλώσσα, η πρώτη εμφάνιση του επιθέτου *βάρβαρος* εντοπίζεται στον Ηράκλειτο, στο ακόλουθο απόσπασμα:

*κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν ὀφθαλμοὶ καὶ ὄτα
βαρβάρους ψυχὰς ἐχόντων.²*

Κάτω από την πένα του Ηράκλειτου, η βαρβαρότητα γίνεται υπόθεση πνοής, όπως δηλώνεται με τη λέξη *ψυχή*, και αν ακολουθήσουμε τη συντακτική σειρά της ηρακλείτειας φράσης, οι *βάρβαρες ψυχές* ανήκουν σε ολόκληρο το ανθρώπινο είδος και όχι μόνον σε ορισμένους. Έτσι, στην κοινότητα των ομιλούντων όντων, είτε οι πνοές που μεταφράζουν τη μύχια εμπειρία διατηρούν μέχρι και στην ομιλία τη μοναδικότητα που προσιδιάζει στον ζωτικό ρυθμό τους, διατηρούν δηλαδή τη βάρβαρη ψυχή τους και ως εκ τούτου δεν μπορούν να πουν, είναι *κακοὶ μάρτυρες*: είτε απεκδύονται τη βάρβαρη ετερότητά τους και συγκλίνουν προς μια κοινή γλώσσα, μια αποξενωμένη ομιλία ανήμπορη να πει και να μεταδώσει. Η βάρβαρη ψυχή ως το πιο μύχιο μέρος του ανθρώπου και της έκφρασής του παραμένει μη επικοινωνήσιμη· μόλις επικοινωνηθεί, παύει να υφίσταται. Εκκινώντας από αυτό το παράδοξο, οι βάρβαρες πνοές επανέρχονται στο μη αναγώγιμο μέρος μιας γλώσσας που λέει σε πείσμα των λέξεων.

² Ηράκλειτος, *Περί φύσεως*, απ. 107.

Η ΔΑΓΚΩΜΑΤΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

Η προφορά, αυτή η μύχια απόχρωση, αυτός ο μοναδικός ρυθμός της εκφοράς των γραμμάτων μιας γλώσσας μεταδίδεται με τη δαγκωματιά της γλώσσας πάνω στο σώμα και μπορεί να επιβιώνει μέσω των γενεών. Για παράδειγμα, η έντονη γίντις προφορά μιας γιαγιάς μπορεί να μην εμφανιστεί στην ομιλία των παιδιών της, αλλά να αναδυθεί στην επόμενη γενιά, σαν μια πάθηση της γλώσσας που μεταδίδεται ή όχι από τη μια γενιά στην άλλη. Όμως μπορούμε επίσης να κολλήσουμε μια προφορά κατά την επαφή με τη γλώσσα του άλλου, όπως ένα σεξουαλικά μεταδιδόμενο νόσημα. Οι φωνητικές αποχρώσεις μιας γλώσσας συνιστούν το σεξουαλικό της αποτύπωμα στο σώμα ως αποτέλεσμα της συνάντησης με τη γλώσσα και, υπό αυτή την έννοια, το λιβιδινικό σώμα προκύπτει σαν επίπτωση αυτής της συνάντησης.

Τι είναι η προφορά για τη γλώσσα;

Στη λεγόμενη γλώσσα καταγωγής, η μύχια αυτή μουσική συνιστά ένα βουβό ίχνος, ένα ανείπωτο ίχνος το οποίο εγγράφεται ως αποτέλεσμα της συνάντησης με τη γλώσσα. Πιο συγκεκριμένα πρόκειται για ένα σιωπηλό υπόλειμμα μιας βουβής απόλαυσης, η οποία κατεργάζεται τη γλώσσα και αυτονομείται καθώς γίνεται *μύχιο ανοίκειο* στο πέρα-

σμα από τη μία γλώσσα στην άλλη, από τη μία γενιά στην άλλη, και πάει λέγοντας. Αυτή η μύχια άρθρωση που αναδύεται σαν μουσική (της γλώσσας,) σαν μικρή απόλαυση της γλώσσας, είναι το αποτέλεσμα της σμίλευσης της σάρκας των γραμμάτων μιας γλώσσας.

Για παράδειγμα, ορισμένα σύμφωνα στη ρωσική γλώσσα χαρακτηρίζονται από τους γλωσσολόγους ως *υγρά* ή *μαλακά*, και είναι κοινώς αποδεκτό ότι αυτή η μύχια προφορά επιμένει από φυσική άποψη όποια κι αν είναι η ομιλούμενη γλώσσα. Με άλλα λόγια, αυτά τα υγρά ή μαλακά σύμφωνα δεν θα στεγνώσουν ούτε θα σκληρύνουν αυτόματα με το πέρασμα σε μία άλλη γλώσσα. Η φωνηματική υγρασία που θα νοτίζει, για παράδειγμα, τα γράμματα μιας γλώσσας διαφορετικής από τη ρωσική συνιστά την υλικότητα του εγκυστωμένου στο σώμα γράμματος, ένα υπόλειμμα απόλαυσης βγαλμένο από τη συνάντηση με τη μητρική γλώσσα.

Μια λειτουργία αποκοπής και παρακράτησης της φωνητικής ύλης από το πραγματικό του σώματος βρίσκεται στην αρχή της κατασκευής των φωνημάτων. Πρόκειται ειδικότερα για τη φωνηματική μοναδικότητα που προσιδιάζει σε κάθε γλώσσα, μια μοναδικότητα που προκύπτει από το άπειρο των δυνατοτήτων οι οποίες διέπουν τη φωνητική συσκευή του ανθρώπινου όντος κατά τη γέννησή του.³ Αυ-

³ Για το ζήτημα αυτό παραπέμπουμε τον αναγνώστη στο έργο του Ρόμαν Γιάκομπσον: Roman Jakobson, *Six leçons sur le son et le sens*, Παρίσι, Éditions de Minuit, 1976.

τός ο πρώτος περιορισμός που εγγράφεται στο πραγματικό του σώματος παραπέμπει στα προερχόμενα από τον ευνουχισμό διακριτικά, ως λειτουργία που σχετίζεται με το σώμα και με τη γλώσσα, μια λειτουργία που δίνει τον ρυθμό της στη γλώσσα και τη μορφή της στην προφορά των φωνημάτων και στις ιδιαιτερότητες ενός μύχιου ομιλείν.

Σε αυτό το επίπεδο εγγράφονται τα πρώτα διακριτικά του ευνουχισμού πάνω στο πραγματικό του ζώντος, από τα οποία θα μπορέσουν να ξεδιπλωθούν οι φωνηματικές ικανότητες και οι φωνηματικοί περιορισμοί που χαρακτηρίζουν τον σκελετό κάθε γλώσσας: η μικρή μουσική της γλώσσας. Η μητρική γλώσσα, περισσότερο από μία γλώσσα, είναι μια λειτουργία που εισάγει έναν δικό της ζωτικό ρυθμό, ανοίγοντας προς τη δυνατότητα ενός δεσίματος της γλώσσας στο σώμα, μέσω της εξόρυξης μιας απόλαυσης απευθείας παρακρατημένης από τη σάρκα.

Η προφορά συνιστά το υπόλειμμα της *αποϋλοποιητικής* λειτουργίας της μητρικής γλώσσας, ένα ίχνος απελευθερωμένο από τη φωνητική ύλη, μικρός θύλακας σιωπηλής απόλαυσης στη λεγόμενη γλώσσα καταγωγής, η οποία αναδύεται σαν πνοή ξενικότητας στη ονομαζόμενη γλώσσα υποδοχής. Αντιπροσωπεύει το δώρο της συνάντησης με τη γλώσσα, ένα δώρο που είναι επίσης πηγή ενός αδύνατου να ειπωθεί: ως εκ τούτου, αυτή η μικρή μουσική της γλώσσας είναι συνάμα δώρο και έλλειψη. Στο κοίλωμα του αυτιού υποδοχής αυτή η βουβή, υπόκωφη απόλαυση μετατρέπεται σε μικρή μουσική, μύχια εκφορά, προφορά, βαριά

ή ελαφριά, τραγουδιστή, λεπτεπίλεπτη (ή για να κοπεί με το μαχαίρι), που προδίδει τη μύχια ραγισματιά της γλώσσας στην περιοχή του τρεκλίσματός της.

Όμως αυτή η βουβή ηχώ που κατεργάζεται ενδόμυχα τη γλώσσα διατηρεί τις πιο στενές σχέσεις με αυτό που συνιστά το αντικείμενο της μουσικής.

...της μουσικής, γιατί;

Η μουσική γράφεται, διαβάζεται, τραγουδιέται, αλλά είναι θεμελιακά μη μεταφράσιμη, μεταφράζει τίποτα. Εντούτοις, η μουσική περνάει αυτό που δεν εμπίπτει στη μετάφραση, επηρεάζει το σώμα χωρίς να περνάει ούτε από το ρήμα ούτε από την αναπαράσταση, αφήνει και το ένα και το άλλο μετέωρα. Επειδή δεν λέει τίποτε, η μουσική είναι δώρο σιωπής. Αυτή η σιωπή είναι μη μεταφράσιμη, έχοντας συγχρόνως μια διαχωριστική λειτουργία που διακρίνει τη μετάφραση από το μη μεταφράσιμο κομμάτι της σιωπής.

Η μουσική παραπέμπει σε μια εκκρεμότητα της ομιλίας, αντήχηση ενός πραγματικού που αφήνει να περάσει αυτό που καμιά λέξη, καμιά σημαίνουσα αμφισημία δεν έχει τη δύναμη να αφυπνίσει. Η αντήχηση αυτή εκθέτει σε ό,τι πιο ανοίκεια μύχιο υπάρχει στην ομιλία, εκθέτει στο άφατο. Στο σημείο αυτό υπενθυμίζουμε το σχόλιο του Φρόντλιντς προς τη σχέση του με τη μουσική, το οποίο μπορούμε να κατανοήσουμε όχι σαν την ομολογία της έλλειψης ευαισθησίας του προς τη μουσική, αλλά σαν την ομολογία ενός

«αγώνα ενάντια στη συγκίνηση η οποία ανακινείται από τη μουσική, όταν δεν μπορεί καποιος να γνωρίζει γιατί συγκινείται, ούτε τι είναι αυτό που τον στενοχωρεί».⁴

Αν για τις άλλες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης ο Φρόντ μοιάζει να μπορεί να σχολιάσει αυτό που τον αγγίζει, αν όσον αφορά τη λογοτεχνία και τις πλαστικές τέχνες επιδεικνύει μια πλούσια επεξεργασία, σε ό,τι αφορά τη μουσική δίνει αντίθετα έμφαση σε μία *μη γνώση* συνδεδεμένη με τις επιπτώσεις της, με την ίδια την ουσία της μουσικής. Στη μουσική υπάρχει κάτι που προκαλεί, και δημιουργεί, αίσθηση.

Από πού έρχεται; Από πού περνάει; Τι μεταδίδει η μουσική;

Ας ξεκινήσουμε από την υπόθεση ότι η εγγενής στη γλώσσα δύναμη μετάδοσης βρίσκεται στο σημείο της ακραίας της ένδειας.⁵ Ο Λακάν υπογραμμίζει ότι κάθε γλώσσα έχει τη δική της ιδιοφυία, δηλαδή το δικό της πεπρωμένο, το οποίο είναι ένα είδος γίνεσθαι της τάξης της ένδειας.⁶

Αυτό δεν σημαίνει ότι η γλώσσα συνιστά κατ' ουδένα τρόπο πατρογονική κληρονομιά. Είναι απολύτως βέβαιο

---

⁴ Sigmund Freud, *Le Moïse de Michel-Ange* (1914), Παρίσι, Gallimard, 1993, σ. 6, *Ο Μωσής του Μιχαήλ Αγγέλου*, μτφρ. Μάριος Μαρκίδης, Αθήνα, Εκδόσεις Έρασμος, 1976, σ. 18. Η μετάφραση ακολουθεί εκείνη της Μαρίας Βοναπάρτη από το γαλλικό κείμενο.

⁵ Jacques Lacan, «Conference à Genève sur le symptôme» (1975), στο *Les Blocs-Notes de psychanalyse*, No 5, 1985, σ. 10.

⁶ Στο ίδιο.

ότι από τον τρόπο με τον οποίο η γλώσσα μιλήθηκε και επίσης ακούστηκε μέσα στην ιδιαιτερότητά της από τον τάδε ή τον δείνα, στη συνέχεια κάτι θα ξεπηδήσει απ' αυτό στα όνειρα, σε κάθε είδους τρέκλισμα.⁷

Η ένδεια της γλώσσας, τα τρεκλίσματά της φέρουν μια γνώση που είναι η ιδιοφυία⁸ της, είναι το πεπρωμένο της, αυτό προς το οποίο τείνει μια γλώσσα. Ένα πεπρωμένο, όμως, δένεται και καμιά φορά λύνεται. Δεν έχουν όλες οι γλώσσες το ίδιο πεπρωμένο, δεν έχουν την ίδια σχέση με το πραγματικό, δεν μοιράζονται την ίδια ιδιοφυία, καθώς δεν δένονται γύρω από το ίδιο αδύνατον να ειπωθεί.

Η σχέση του υποκειμένου με το πραγματικό χαρακτηρίζεται από τη μοναδική ιστορία του που πλέκεται στη μητρική γλώσσα. Αυτό το πραγματικό φέρεται έτσι από τη γλώσσα σαν ένα δώρο του τίποτα που μεταδίδεται σιωπηλά. Το δώρο αυτό, που είναι ένα κομμάτι του πραγματικού, αποτελεί πηγή μιας μετάδοσης, η οποία συνιστά την αποστολή της γλώσσας. Όμως κάθε γλώσσα έχει τη δική της αποστολή. Καμιά γλώσσα δεν τρεκλίζει στην ίδια περιοχή: δεν προδιατίθεται με τον ίδιο τρόπο, το πραγματικό δεν την διαπερνάει με τον ίδιο τρόπο, δηλαδή η δαγκωματιά δεν έχει γίνει στην ίδια περιοχή.

Επομένως, ακόμη κι αν η γλώσσα δεν συνιστά πατρογονική κληρονομιά,⁹ όπως υποστηρίζει ο Λακάν, και ακό-

---

⁷ Στο ίδιο.

⁸ Στο ίδιο.

⁹ Στο ίδιο.

μη λιγότερο την πατρογονική κληρονομιά μιας εθνικής γλώσσας, δεν είναι ωστόσο τυχαίο ότι στη γαλλική γλώσσα η λέξη «ne» [«δεν»] προφέρεται όπως η λέξη «pseud» [«κόμπος»]. Δεν είναι διόλου τυχαίο ότι η λέξη «pas» [«μη»], η οποία στα γαλλικά διπλασιάζει την άρνηση, σε αντίθεση με πολλές άλλες γλώσσες, υποδηλώνει επίσης ένα «pas» [βήμα].¹⁰ Η σχέση κάθε γλώσσας με το πραγματικό, ο τρόπος της να μεταφέρει το άρρητο, συνιστά την εργασία της γλώσσας στην περιοχή της αγιάτρευτης λήθης της.

ΠΕΠΡΩΜΕΝΑ ΤΟΥ ΛΕΓΕΙΝ

Η ποίηση βασίζεται στην αμφισημία των λέξεων, είναι η μουσική του κειμένου.

«Το να λέμε παραμένει λησμονημένο πίσω από ό,τι λέγεται μέσα σε ό,τι ακούγεται»¹¹ είναι ένας πιθανός ορισμός αυτού που μπορούμε να αποκαλέσουμε ποιητική της γλώσσας. Αυτό που μένει λησμονημένο συλλαμβάνεται σε μια κίνηση αναμνημόνευσης στα ενδιάμεσα του λέγειν. Ωστόσο η ποιητική του λέγειν χρειάζεται να διακριθεί από τη μουσική της γλώσσας. Η ποιητική μιας γλώσσας, το σύνολο των αμφισημιών της, συνιστά αντήχηση, ένα εκ των υστέρων του μύχιου ραγίσματός της. Στα διάκενα της ομι-

¹⁰ Στο ίδιο.

¹¹ Jacques Lacan, « L'étourdit », στο *Autres écrits*, Παρίσι, Seuil, 2001, σ. 449.

λίας μια λησμονημένη ποιητική αντήχηση *πίσω από ό,τι λέγεται μέσα σε ό,τι ακούγεται* αποτελεί την εργασία της γλώσσας, εργασία ομοούσια με αυτή του πένθους, ως πρότυπου κάθε ψυχικής εργασίας¹² και κάθε εργασίας αναμνημόνευσης. Αντιθέτως, η μουσική της γλώσσας παραπέμπει στη σιωπή, η οποία συνιστά μια εντελώς διαφορετική μορφή της λήθης. Αυτή η επί το έργον μέσα στη γλώσσα λήθη, σαν τη βουβή ηχώ μιας σιωπηλής απόλαυσης, γραπώνει την αναμνημόνευση ως συνθήκη της εργασίας του πένθους· αυτή η σιωπηλή απόλαυση ανακαλεί το τραγούδι των Σειρήνων.

Ας θυμηθούμε ότι οι Σειρήνες αντιπροσώπευαν την άλλη όψη των Μουσών· αντι-Μούσες, Μούσες του θανάτου, δεν προσφέρουν την έμπνευση, αλλά εκθέτουν στη λήθη και σε έναν θάνατο χωρίς ταφή. Διαθέτουν μια γνώση για τον θάνατο τον οποίο υμνούν, αλλά αυτή η μαγευτική γνώση εκθέτει όποιον την ακούει στον ίδιο του τον χαμό. Το μόνο που κάνει ο Οδυσσέας είναι να την διασχίσει, ένας διάπλους εφικτός μόνο υπό την προϋπόθεση να σφιχτοδεθεί στο *κατάρτι* του πλοίου του, κάτι που μπορεί να εννοηθεί σαν μια ποιητική απεικόνιση του δεσίματος της γλώσσας στο σώμα. Όμως αυτή η ποιητική μεταφορά παραπέμπει σε μια απώλεια, στην ίδια της την απώλεια –αυτή την

---

¹² Sigmund Freud, *Deuil et mélancolie* (1917), στο *Métapsychologie*, Παρίσι, Gallimard, 2012, «Πένθος και μελαγχολία» (1917) στο *Δοκίμια μεταψυχολογίας*, μτφρ. Βασίλης Πατσογιάννης, Αθήνα, Πλέθρον, 2020.

ακραία απογύμνωση– στην οποία εκθέτει η δύναμη της λήθης που βρίσκεται στην καρδιά της γλώσσας. Αυτή η δύναμη είναι της τάξης ενός παλμού, του παλμού της σεξουαλικής πραγματικότητας του ασυνειδήτου· παλμός που κατεργάζεται τη γλώσσα και που συνιστά τη μουσική της μύχιας ποίησής της.

Η ποιητική της γλώσσας απορρέει από την αγιάτρευτη δαγκωματιά του σεξουαλικού, ενώ η μουσική είναι παλμός μιας μη μεταφράσιμης ραγισματιάς, ηχώ ενός μύχιου παλμού, μιας γνώσης εγγεγραμμένης στο σώμα. Αυτή τη γνώση που δεν αρθρώνεται μπορεί να την αναλάβει η ποίηση ενός λέγειν· όμως για να υπάρξει ποίηση πρέπει η γλώσσα να ραγίσει.¹³

Ο θάνατος μιας γλώσσας

Όταν η ποίηση δεν μπορεί πλέον να συμβεί, όταν για μια γλώσσα ή για ένα υποκείμενο το σημαίνον παγώνει, τότε ενεργοποιείται η εγγενής στην απογύμνωση της γλώσσας δύναμη της λήθης. Η εκπνοή της ποιητικής δύναμης της γλώσσας συνιστά την απώλεια της ζωτικής πνοής της και την εγκύστωση του συναισθήματος. Σε ένα απολιθωμένο λέγειν οι λέξεις δεν θέλουν πια να πουν τίποτε, παγώνουν, εκει τα σύκα λέγονται σύκα και η σκάφη σκάφη· με έσχατο κίνδυνο τον θάνατο: υπάρχουν και νεκρές γλώσσες.

---

¹³ Heinz Wismann, *Penser entre les langues*, Παρίσι, Albin Michel, 2012.

Είναι γεγονός ότι μια γλώσσα μπορεί να πεθάνει. Όμως η ποιητική μιας γλώσσας, το λέγειν της, μπορεί να αναλάβει αυτό το πένθιμο πεπρωμένο που είναι εγγενές σε κάθε ζωντανή γλώσσα. Με άλλα λόγια, η ποιητική μιας γλώσσας αναλαμβάνει το βάρος της αγιάτρευτης ραγισματιάς της, αυτή την απαρχή η οποία αναδύεται και επικοινωνείται στα ενδιάμεσα του λέγειν, στα πηγαινέλα του νοήματος, που το κάνουν πάντοτε να επανέρχεται διαφορετικό, και ανοίγουν τη γλώσσα στη μοναδική της αφήγηση.

Μέσα στο πλέγμα της αναμνημόνευσης που υφαίνει ο ποιητικός μίτος του λέγειν γίνεται η διεπεξεργασία της πνοής που διατηρεί κάθε γλώσσα ζωντανή. Στην περιοχή του τρεκλίσματος της γλώσσας, το ποιητικό πλέγμα είναι πρόσδεση της γλώσσας στο σώμα. Αυτό το δέσιμο γύρω από τη χαρακιά του πραγματικού, γύρω από τη μουσική της γλώσσας, περιχαράσσει τη δαγκωματιά του σεξουαλικού και υφαίνει τη δυνατότητα ενός λέγειν. Η μουσική της γλώσσας και η ποιητική του λέγειν συνιστούν έτσι τον στοιχειώδη μίτο της μητρικής γλώσσας, καθόσον αυτή αρθρώνεται εκεί με τη σεξουαλική πραγματικότητα του ασυνειδήτου.